

DUNÁNTÚLI HARANGSZÓ

„Ma, ha az ő szavát halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteket.”

2010. november

- Zsid 3, 7-8 -

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület lapja

Csonkáné Szabó Magda (ev. lelkész, Ászár)

A hónap igéje: Az Úr igéje ítéletet tart a nemzetek fölött, megfenyíti a sok népet. Kardjaikból kapákat kovácsolnak, lándzsáikból metszőkéseket. (Ézs 2,4)

Ézsaiás – akinek neve azt jelenti: Isten megszabadít – már nevében is azt az üzenetet hordozza, hogy egyedül Isten vált meg, ha visszatérünk hozzá. Négy jeruzsálemi király uralkodása idején prófétált, akik nemcsak eltűrték kritikus hangját, de válságos helyzetekben útmutatást és Istennel való közbenjárást is elvártak tőle. Ézsaiás élesen elutasította az Asszíria-ellenes koalíció gondolatát, és arra biztatta a nép vezetőit, hogy feltétlenül bízzanak Istenben, aki meg tudja őrizni a várost, a templomot és a kiválasztott népet.

A próféta látomásban „az utolsó napok” vízióját látja, ezért ébresztő, megtérésre buzdító, intő, figyelmeztető, büntetést kilátásba helyező prédikációt tart. De nem merül ki ebben, hanem hármassal jő hírrel is szolgál. Először is hiszi, hogy Isten a Siont megmenti, s hogy „eljön a sok nép... Jákób Istenének házához. És az Úr igéje ítéletet tart a nemzetek fölött”. Másodsorban, hogy az az igazi hit, amikor nem magunkban bízunk, hanem teret adunk Istennek az életünkben, hagyjuk, hogy ő „tanítson minket utaira”. Harmadsorban pedig „új Dávidot” hirdet meg, „akin az Úr lelke nyugszik” (11,2), aki Isai törzsből származik. Őt keni fel Isten a lelki ajándékok teljességével, aki közvetít, egyeztet, békít, és aki által beköszönt a béke korszaka.

Ma minden érzékszervünkkel azt tapasztaljuk, hogy minden viszonylagossá válik. Minden negatívumra van magyarázat. Nem csupán bizonyos tradicionális értékeket rúgnak fel, hanem az élet alapvető – a Bibliában is megfogalmazott – értékeit is. Mire számíthatunk?

Ézsaiás prófétai szolgálatának lényegét abban látja, tudomására kell hozni az egész világnak, hogy az általa hirdetett Isten ura a világnak, a történelemnek, az egész teremtettségnek. Nemcsak szakszerű és hiteles kórképet tár elénk – mely egyben kórkép is –, hanem a jövődőt látja a próféta. Látja az

Úr napjának eljövételét. Isten embere láthatja azt is, hogy a felborult értékrend helyreáll. Isten megengedi neki, hogy lássa, íme ez a kaotikus, vesztébe rohanó világ egyszer mégis megérkezik a céljához. Látja, hogy a nyugtalan ember és a békétlen világ újra békességet talál. Isten – a prófétán keresztül – olyan segítséget ad vándorló népének, amellyel van remény a haladásra, van remény az emberhez méltó útra, van remény a megérkezésre, sőt a hazaérkezésre. A prófétai buzdítás azért is nélkülözhetetlen az élethez, mert nélküle csak a saját tapasztalatainkra hagyatkozunk. Az a

világ, amelyben élünk, minden szépsége ellenére gondokkal, bajokkal terhelt. Amit látunk, amit érzünk, s amit csak sejtünk, nem az optimizmus felé terel minket. Éppen ellenkezőleg. Isten igéje segít abban, hogy ne csak a tapasztalataink alapján éljünk és ítéljünk, mert akkor elveszítjük a reményt. Higgyük, hogy Isten kezében van a világ. Ő a történelem Ura. Luther a gonoszot csupán Isten láncos kutyájának tekintette, amely ugyan ugat, sőt csahol, de csak addig ér, ameddig a lánc engedi. Az Isten hatáskörét komolyan vevő ember tudja, hogy a dolgok végső elrendezése Isten kezében van. A világ Isten felé tart. S ha mi Isten közelében élünk, akkor van esélyünk, hogy nem válunk a gonosz martalékává, hanem részünk lesz abban a szép világban, amelyet Isten elkészített az őt szeretőknak.

A próféta arról beszél, hogy az utolsó napokban irányt vált a ma még elszomorító folyamat. Újra helyreáll a rend, újra az élet Urának szava lesz a mérvadó, s arra kéri majd Isten a nemzeteket, hogy tanítsa ösvényeire, útjaira őket.

Végül azt is látja és látatja a próféta, hogy a nyugtalan ember és a békétlen világ újra békességet talál. Ézsaiás próféta megígéri a béke új korszakát. De mit jelent ebben a sokféle háborúságban a békéről szóló prófétai íge? Hiszen ma minden a

fegyverkezésről, a gyűlölködésről szól, és félelem uralkodik az emberi szívben, ha arra gondolunk, mit hoz a jövő. Tanuljuk és tanítjuk a háború egyre kifinomultabb technikáit. Az etnikai és vallási gyűlölködés új formákat ölt. Nagyon messze vagyunk attól, hogy együtt dicsérjük Istent. Nehéz békességet keresni és lelni. Családon belüli erőszak uralkodik sok otthonban. Kevesen vannak a jézusi értelemben boldog békességteremtők. Éppen ezért minden ember, valamennyi nép számára a próféta által meghatározott utolsó lehetőség az egyetlen helyes út, ha a világ a békesség Istene felé tart, aki megteremt és megszilárdítja a békét. Abban az időben még a fegyverek is átalakulnak, nem lesz többé szembefordulás, hadakozás. Ez a gyökeres változás elkezdődött Jézusban. A békéltetés, békességteremtés szolgálata minden élethelyzetben végezhető szolgálat. Békességteremtő lehet az is, aki otthon becsülettel végzi a munkáját, aki kórházi ágyon tölti majd az ünnepeket, vagy akár a sokak által lenézett értelmi fogyatékos ember is.

A békességteremtés útja elsőképpen a meghallgatás, az odafigyelés. A béke, melyről Ézsaiás szól, magában foglalja a kirekesztés megszűnését. Nem lehet igaz béke egy családban, ahol valaki szüntelenül megáldoztatást szenved. Nem tart soká a hatalommal kikényszerített béke a népek közt sem. Am az igazságosság szolgálata, a Jézus tanításán alapuló, igaz kritika a békességet szolgálja.

A kiengesztelődés szolgálatának tere a gyerekek nevelése is. Aki megbocsátani, kibékülni tanít egy kisgyermeket, aki segít neki, hogy erőszak nélkül éljen, az egész világ békéjét szolgálja. Ézsaiás az egész emberiségnek az egy Isten hitében való egységéről beszél. Ennek, és a fegyvermentes világba korszakának a megvalósulását várja az utolsó időkben. Mindezt isteni ítélet eredményeként reméli – de azt semmi sem bizonyítja, hogy ez a világ végét jelentő végső ítélet lenne. A végső ítélet után a próféta időszámítása szerint nem „az utolsó napok” fognak következni, hanem az új ég és új föld teremtése: „Mert én új eget és új földet teremtek, a régre nem is emlékeznek, senkinek sem jut az eszébe.” (Ézs 65,17) Amen.

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület főbb információi, eseményei

- Tés, 2010. november 6. szombat – templomtető felújítása utáni hálaadás

Ünnepi istentisztelet keretében ad hálát a tési gyülekezet templomának felújítása alkalmából november 6-án, szombaton 10 órakor. Az igehirdetői szolgálatot Ittész János püspök végzi.

További információ Tóth Attila lelkésztől kérhető a 20/824-3478 telefonszámon.

- Veszprém, 2010. november 14. vasárnap – hálaadás a százesztendősi templomtoronyért

Ünnepi istentisztelet keretében ad hálát a veszprémi gyülekezet templomtoronyának megépítése századik évfordulója alkalmából. Az istentisztelet november 14-én, vasárnap 10 órakor kezdődik, melynek igehirdetői szolgálatát Ittész János püspök végzi.

További információ Isó Zoltán lelkésztől kérhető a 20/824-5898 telefonszámon.

- Pókaszeptek, 2010. november 20. szombat – jótékonyági hangverseny

A zalaistvándi evangélikus templom felújításának javára – ökumenikus összefogással – 2010. november 20-án, szombaton 15 órakor jótékonyági hangversenyt tartanak a pókaszepteki római katolikus templomban, melyre szeretettel hívnak minden érdeklődőt a szervezők. Zenés, verses műsorral szolgál a Tatai Református Gimnázium arany minősítésű énekkara. A belépés díjtalan. Adományokat helyben gyűjtik, vagy az UniCredit Bank Zrt. 10918001-00000028-48030001 bankszámlára várják „TEMPLOM” megjelöléssel.

További információ Koczor György lelkésztől kérhető a 20/824-3444 telefonszámon.

Győr, 2010. november 20. szombat – Luther-olvasókör

Szeretettel hívjuk és várjuk a győri és Győr környéki pedagógus testvéreket és más érdeklődőt is legközelebbi olvasóköri együttlétünkre. Az alkalom november 20-án, szombaton 10 órakor kezdődik az egyházkerület győri székházában (Bajcsy Zs. u. 26.). Vendégünk dr. Ittész Gábor egyetemi tanár lesz, aki Melanchthon Fülöpöt tart előadást.

Pongráczné Gaál Elvira és Isó Dorottya szervezők

- Pápa, 2010. november 21. vasárnap – jótékonyági koncert

Jótékonyági hangverseny lesz a devecseri és kolontári iszaplavina áldozatainak megsegítésére Pápan az evangélikus templomban november 21-én, vasárnap. A 15 órakor kezdődő alkalmon ígét hirdet Ittész János püspök.

További információ Polgárdi Sándor esperestől kérhető a 20/824-2770 telefonszámon.

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület elnöksége
– nyugdíjba vonulása alkalmából –
szolgálatát Isten iránti hálával megköszönve

Jankovits Béla

lelkésznek

egyházkerületi érmet

adományozott.

A kitüntetettnek ezúton is gratulálunk.

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület
újjaszervezéséért, az egyházak között végzett
értékteremtő és értékmentő szolgálataért, igényes lelkipásztori,
egyházvezetői munkásságáért

Ittész János elnök-püspök

a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje
kitüntetésben részesült.

A Parlament kupolatermében október 22-én vette át
Schmitt Pál köztársasági elnöktől
és Orbán Viktor miniszterelnöktől.

Püspök úrnak ezúton is gratulálunk,
és további áldott szolgálatot kívánunk!

FELHÍVÁS

A Magyarországi Evangélikus Egyház Elnöksége kéri a gyülekezetek vezetőseit, hogy ez év november közepéig tartsanak offertóriumot az ajkai egyházközösséghez tartozó Kolontáron és Devecserben élő – iszaplavínában károsult – evangélikus testvérek számára. Az adományokat az OTP Bank 11707024-20478070 számú számlaszámra kérjük átutalni „Vörösiszap” megjelöléssel. Devecserben ötvenhat evangélikus él, ebből öt családot érintett a tragédia. Kolontáron három evangélikus családból egy vesztette el otthonát. Az adomány az Ajkai Lelkesi Hivatalon keresztül jut el az érintettekhez.

Erős vár a mi Istenünk!

Ittész János s.k. elnök-püspök
Pröhle Gergely s.k. országos felügyelő

MEGHÍVÓ

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület Közgyűlésének szavazati és tanácskozási joggal rendelkező tagjait a Győrött 2010. november 13-án (szombaton) 9.30 órakor kezdődő gyűlésre a 2005. évi IV. tv. 84.§ (1) bekezdése alapján tisztelettel és szeretettel összehívjuk. Helyszín az egyházkerület székházának tanácssterme (Győr, Bajcsy Zs. u. 26).

A közgyűlés nyilvános, melyre minden érdeklődőt szeretettel hívunk és várunk.

Erős vár a mi Istenünk!

Győr, 2010. október 1.

Szabó György
egyházkerületi felügyelő

Ittész János
püspök

DUNÁNTÚLI HARANGSZÓ

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus
Egyházkerület lapja

Megjelenik havonta, dunántúli terjesztésben

Lapunk legközelebbi száma
2010. december 5-én
jelenik meg

Felelős szerkesztő: Menyes Gyula
Megrendelhető a szerkesztőség címén: (20/824-4222)
Evangélikus Püspöki Hivatal 9021 Győr, Bajcsy Zs. utca 26.
Telefon: 96/516-160 96/516-162 Fax: 96/516-169
Postacím: 9001 Győr, Pf.: 1639
Kiadja a Soproni B. D. Evangélikus Gimnázium (Liceum)
Felelős kiadó: Tölle Balázs
Telefon: 99/512-430
Készült: Újsziget-rota Sárvár – 930 példányban
Kapható: a templomokban, gyülekezeti iratterjesztésben
Előfizetési díj egy évre 1400 Ft, külföldön 30 €
E-mail: harangszo@lutheran.hu
Internet: www.harangszo.hu
ISSN 1416-9770

Fehér Károly (ny. ev. esperes, Székesfehérvár)

Jelek, jelképek, szimbólumok 30. Térdeplés

Bár most elsősorban a lelkészszentelés rendjén belül szándékozom a térdeplés „testbeszédéről”, szimbolikus jellegéről írni, de talán nem árt, ha előbb általában esik szó a térdeplésről. Szükségesnek látszik, mert elszoktunk tőle. Luther Kis kátéjában még a napi, reggeli és esti imádsággal kapcsolatban, a kereszttel említ a térdeplést s a térden állva mondott imádságot. Igaz, nem csinál törvényt a térdeplésből, nem tesz minőségbeli különbséget a „letérdeelve vagy állva” mondott imádság között. De az is igaz, hogy a térdeplést említi elsőként. Az Isten előtti alázat belső magatartásának külső jele ez. Mindent Istentől kérünk, és mindent az ő ajándékaként köszönünk meg. E nélkül a lelki tartalom nélkül kiüresedett testi gimnasztikává silányul a térdeplés.

A példázatbeli farizeus „nem vagyok olyan, mint a többi ember” önmagára büszke hálaadását hiába mondta volna térden. Amikor először találkoztam egy imádság szövegében a „szívünk térdeinek meghajtásáról”, nem lettem túl lelkes ettől a fordulatától. Nem is szeretném használni ezt a formulát, de talán elgondolkodni mégsem árt rajta.

A térdeplésnek gazdag biblikus hagyománya van. Ezzel a hagyománnyal bátran él a kereszténység. Az egyház a reggeli imádságra (matutinum) a 95. zsolttal hívogat: „Jöjjetek, örvendezzünk az Úrnak. Jöjjetek, hajoljunk meg, boruljunk le, essünk térde az Úr előtt, aki minket alkotott.” Egyetlen

mozdulatról van szó, amelyet a zsolttár a szokásos párhuzamossággal mond el, vagy a térdeplés különböző formáiról?

Az Újtestamentum többször beszél „arcrá borulásról” mint térdeplésről, térdhajtásról. A bölcsek arcrá borulva imádták a Gyermeket (Mt 2,11). Az ördög ilyen imádó leborulásra akarta bírni Jézust (Mt 4,9). A vízbe fulladástól, hajótöréstől megmentett tanítványok leborulva vallották Jézust Isten Fiának (Mt 14,33). A Zebedeus-fiak anyja Jézus lábához borulva kéri fiai számára a kitüntetett helyet (Mt 20,20). Jézus arcrá borulva könyörög a Gecsemáné-kertben (Mt 26,39). A Feltámadott előtt így borulnak arcrá a tanítványok, és fogadják Jézus köszöntését és rendelkezését (Mt 28,9). A Jelenések könyve szerint a Krisztus-hívők összességét jelképező huszonnégy vén arcrá borulva imádja a megdicsőült Urat (Jel 4,10; 5,8.14; 19,4).

Érdekes, hogy a Cselekedetek könyve meg Pál levelei a leborulás helyett a térdeplést említik. (István vértanú: ApCsel 7,59; Péter térden mondott imádság után fordul a halotthoz: 9,40; Pál térdre esve imádkozik Milétosz kikötőjében az efezusi gyülekezet vezetőivel együtt: 20,36; ugyanúgy Tiruszban is: 21,5).

Az ortodox kereszténység gyakorlatában a leborulás, mély meghajlás, a nyugatiban pedig a térdhajtás és térden állás hagyománya maradt meg. Az arcrá borulás, illetve az egész testhosszal való leborulást a

katolikus egyház papszentelési szertartásában gyakorolják.

Az evangélikus egyház rendje szerint az oltár szentségének vételekor térdelnek az úrvacsorázók meg a lelkészszenteléskor a lelkészjelöltek.

Egy, a 17. sz. legelejéről való szentelési liturgia szerint „az Ordinaló ... az egész Ecclesiával és az Ordinandusokkal is egyetemben térden állva kezdje énekelni ... a könyörgést a Szentlélek Istenhez.” A lelkészjelöltek térdeelve mondják a négy részre tagolt Apostoli hitvallást. Térdelnek az eskü és a kézrátétel alatt is. Az ordinaló minden imádságot térdeelve mond. Kicsit eltúlozva: az ordináció szertartása alatt szinte mindig térdele valaki, hol az egész gyülekezet a szentelővel és szentelendővel együtt, hol külön-külön.

A Liturgikus könyv rendje szerint a lelkészjelölt térden imádkozza a Kyrie-t, térdele természetesen a szorosán vett ordináció alatt, egészen a stóla felvételéig.

Mindkét rend azt jelzi, hogy az ordinaló Krisztus rendelkezésének engedelmeskedik, a felszentelt lelkész térdeleése pedig arról tanúskodik, hogy nem méltóságot nyer a gyülekezet felett, hanem Jézus Krisztus hívását és küldését alázattal és hálával fogadja. Szolgálatában akkor marad meg hűségesen Jézus Krisztus akarata szerint, ha nem csupán a szentelés aktusa alatt, hanem szolgálata egész idején, haláláig „térden áll”.

Dr. h.c. Keveházi László (ny. ev. esperes, egyháztörténész, Kőszeg)

Egyháztörténeti mozaikok...

A nagy tanító, Philipp Melanchthon (1497–1560)

Ez az esztendő a tudományos és egyházi világban is „Melanchthon-év”, 450 éve hunyt el, róla most egész Európa emlékezik. Rövid írásunkkal mi is ebbe a „sorba állunk” most.

Röviden az ifjúkoráról. Philipp Schwartzert (ez volt eredeti neve, ezt a „fekete föld” jelentést fordította a humanista szokás szerint az ugyanazt jelentő görög Melanchthon-ra később az ifjú tudós). 1497. február 16-án született a németországi Bretten városkában. Édesapja, Georg Schwartzert fegyver- és páncéltkovács volt a fejedelem udvarában. Édesanyja Barbara Reuter, a híres német humanista tudós, Reuchlin unokahúga volt.

Tizenegy éves koráig a város főtéri házában lakott, házitánító tanította a testvéreket latinra is. 1508-ban nagyapjuk és édesapjuk is meghalt. (Az édesapa egy háború idején mérgezett kútból ivott.) Ezután édesanyjukkal Pforzheimbe költöztek, és beiratkoztak

ak a latin iskolába, ahol már görögöt is tanultak.

Tizenkét éves volt, amikor a jelzett névváltoztatás történt, talán Reuchlin nagybátyja hatására. Philipp tizenkét éves korában (!) már a heidelbergi egyetem hallgatója volt, sőt két év múlva elnyerte a „baccalaureus” címet, ami az egyetem alsó fokozatának befejezését jelentette. Tizennégy éves korában már verse jelent meg, és maga is házitánító lett. A magisteri fokozatot csak fiatal kora miatt nem kapta meg. 1512-ben a tübingeni egyetemre iratkozott be. Kezdetben a nyelveken túl az ókori tudományokkal foglalkozott, majd filozófiát tanult, de többek között például csillagászatot is hallgatott. 1516-ban Terentius római író írásait adta ki, de görög nyelvtankönyvet is írt. 1514-ben nyerte el végül a magisteri fokozatot, tizenhét éves korában. Így és ezután lett nagybátyja közbenjárásával a wittenbergi egyetem görög tanszékének vezetője.

A népszerű wittenbergi professzor. Amikor a városba került, már a „bücsűtéma”, tehát a 95 tétel és Luthernek, professzortársának neve ismert volt. 1518-ban tartotta meg székfoglalóját *Az ifjúság nevelési reformjáról* címmel. Ebben lényegében a humanista „vissza a forrásokhoz” gondolat szólalt meg, tehát a két régi nyelv ismeretét ösztönözte, de a természettudományok akkori modern tanítását is. Luthernek nagyon tetszett a beszéd, és hamar szoros kapcsolatban voltak. Hallgatta Luther előadásait, és itt kezdett el a teológiával igazán foglalkozni, sőt ebben is eljutott a baccalaureusi címre. Dolgozatában a 95 tétel alapján a katolikus úrvacsorai tanítást vitatta. „Merész, de igaz” – mondotta erre Luther.

Tudományos fokozata pedig azt is jelentette, hogy bibliamagyarázati előadásokat is tarthatott.

(Folytatás a 5. oldalon.)

